

כוחות באדם משחר האנושות

פרוייקט 30% בתנ"ך

אחריות והתנכרות לה

ארק שפובלוב

בפרוייקט זה בחרתי לעסוק בנושא "לקיחת אחריות והתנכרות לה". לקיחת אחריות מבחינתי היא להודות ולהבין שעשית מעשה כלשהו, ולקבל את התוצאות המגיעות לך בעקבות הדבר שעשית. התנכרות לאחריות מבחינתי היא לנסות ולדחות לגמרי את התוצאות שאתה צריך לקבל.

סיפורים אשר יש בהם מקרים של לקיחת אחריות והתנכרות לה הם "עץ הדעת" (בראשית ג'), ו-"מגילת רות".

וַתִּשָּׂק עֲרֻפָה לַחֲמוּתָהּ, וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ. טו וַתֹּאמֶר, הֲנִי שָׂבָה יְבָמְתְּךָ, אֶל-עַמָּה, וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ; שׁוּבִי, אַחֲרַי יְבָמְתְּךָ. טז וַתֹּאמֶר רות אֶל-תַּפְּגָעִי-בִי, לְעִזְבֶּךָ לְשׁוּב מֵאַחֲרַיְךָ: כִּי אֶל-אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלָיךָ, וּבְאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֵלָיו--עִמָּךְ עָמִי, וְאֵלֶיהֶיךָ אֵלֶהִי. יז בְּאֲשֶׁר תִּמְוָתִי אֲמוֹת, וְשֵׁם אֶקְבְּרָ; כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי, וְכֹה יוֹסִיף--כִּי הַמּוֹת, יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינְךָ." (מגילת רות, פרק א')

במגילת רות, נעמי אמרה לערפה ורות – אלמנות בניה מחלון וכיליון, שכבר לא איתן יותר - ללכת ממנה. נעמי רוצה לחזור ליהודה, ואומרת לעורפה ורות ושהן צריכות למצוא בעלים חדשים ואין טעם שיבואו איתה. רות נשארת עם נעמי, בניגוד לערפה שהלכה ממנה. רות לקחה אחריות על עצמה ועל נעמי וערפה לא. המעשה שעשתה רות מייצג לקיחת אחריות לדעתי, מכיוון שהיא נשארה גם אחרי מות בעלה עם אמו. בניגוד לערפה שבחרה ללכת.

בקטע זה אנו נחשפים למספר מדרשי שם, שמרמזים לנו על מאפייני הדמויות: מחלון וכיליון- שמות הבנים, אשר מתו בטרם עת, והשם ערפה, שמגיע מהמילה "עורף" כי היא הפנתה לרות ונעמי עורף, הסתובבה וחזרה לארצה.

לפי דעתי, ערפה לא לקחה אחריות כי היא רצתה לחיות חיים קלים יותר, עם בעל חדש וילדים חדשים. רות לעומת זאת, כנראה חשבה לעצמה שכפי שהיא התחתנה עם בעלה, כך היא בעצם "התחתנה" גם עם כל משפחתו, ובמקרה זה, אמו. מצד אחד, ערפה לא הראתה סולידריות עם נעמי ורות אך מצד שני, לערפה מגיע גם לחיות חיים טובים. אני לא חושב שאוכל לשפוט אם המעשה שעשתה היה בסדר.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהַלְךְ בְּגֹן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֹּן: ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה: י וַיֹּאמֶר אֶת-קִלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֹן וַאֲיִרָא כִּי-עִירַם אָנֹכִי וְאַחֲבָא: יא וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירַם אֶתְּךָ הַמִּן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֶכְלֵמֶמֶן וְאֶכְלֵת: (בראשית, פרק ג')

כאשר אדם וחווה אכלו מפרי עץ הדעת, ה' שאל אותם למה הם אכלו מהפרי.

גם אדם וגם חווה, כאשר ה' פנה אליהם, אמרו שהם אכלו מהפרי באשמת מישהו אחר. אדם האשים את חווה ובנוסף, חווה האשימה את הנחש. לפי דעתי אדם וחווה התנכרו לאחריותם לגבי אכילת פרי עץ הדעת כי הם פחדו מהעונש ש-ה' היה נותן להם במידה והם היו מודים .

יב וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאֵשֶׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הוּא נִתְּנָה־לִי מִן־הָעֵץ וְאָכַל: יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאֵשֶׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאֵשֶׁה הַנָּחֵשׁ הִשְׁיֵאֲנִי וְאָכַל: (בראשית, פרק ג')

"עץ הדעת" נקרא כך מכיוון שהוא מעניק חכמה לאיש אשר יאכל מפרותיו. מילה מקבילה למילה "דעת" יכולה להיות "השכלה" או "למידה". מבחינתי, אדם בעל דעת ינסה כמה שיותר להימנע ממעשים רעים, אך כאשר הוא לא ימנע מהם הוא כנראה ייקח אחריות, כי יבין שזהו הדבר הנכון לעשות. לאדם ולחווה לא הייתה שום דעת, ולכן הם אכלו מהפרי. לאחר מכן, ה' שאל אותם למה הם אכלו מהפרי. בשלב זה כבר הייתה להם דעת והם עדיין לא לקחו אחריות. אני חושב, ש-ה' ציפה מהם לקחת אחריות על המעשה שהם עשו, וכאשר הם ניסו להתחמק ממנה, ה' הבין שהם צריכים לקבל עונש. לפי דעתי, הם קיבלו את העונש המתאים, למה? גם כשהייתה להם דעת ומושג מה קורה בסיטואציה, הם בכל זאת ניסו להתחמק מהאחריות המוטלת עליהם.

אני חושב שישנם מצבים אשר בהם אנשים צריכים לקחת אחריות על מעשיהם. אנשים לא תמיד נוטלים על עצמם את האחריות שהם צריכים לקחת. אני לדוגמה צריך לקחת אחריות על העבודות שלי בבמ"ע. כאשר יש לי עבודה שאני עושה, אך אני לא עושה אותה בצורה מספקת, אני מבין כי התוצאות יהיו שהציון שלי יפגע. ברוב המקרים, אני מבצע את האחריות שלי ואני מנסה לסיים את הפרוייקטים שלי בצורה ראויה וטובה. לעומת זאת, ישנם מקרים שבהם אני מנסה "לברוח" מן האחריות שלי ולא מסיים את הפרוייקט בצורה הנכונה. כשאני לא מסיים את העבודה שלי כמו שצריך, אני מבין כי אני צריך לקחת אחריות על מה שלא סיימתי, ולא לכעוס על הציון החלקי שאני מקבל.

היו מקרים שבהם לא לקחתי אחריות על עצמי. במהלך כיתה י"א, במשך כל השנה כמעט ולא ניסיתי ללמוד מתימטיקה, כי היה לי קשה מדי ללמוד. הייתי בורח מהשיעורים כל הזמן. אבל כאשר הבנתי שאני רוצה לסיים את התיכון עם בגרות מלאה, השקעתי את מירב מאמציי במהלך החודש האחרון ללימודים, בשביל לעבור את המבחן עם ציון עובר.

לפי דעתי, חשוב להיות אחראי מכיוון שאם אף אחד לא ייקח אחריות על מעשיו, החברה לא תתפקד כראוי. המון רעיונות, פרוייקטים ועבודות לא היו מתבצעות.

במגילת רות, נעמי אמרה לערפה ולרות לעזוב אותה בשביל שהן ילכו למצוא לעצמן בעלים חדשים. ערפה עזבה, אך רות לקחה על עצמה את האחריות המוטלת עליה

ונשארה עם נעמי. היא הבינה מה הייתה האחריות שלה - לא להשאיר את חמותה מאחור. בסיפור עץ הדעת, לאדם וחווה היה אסור לטעום מפרי עץ הדעת. אומנם, לא לאדם ולא לחווה הייתה דעת, ולכן הם בכל זאת טעמו מהפרי וקיבלו ידע ודעת. כאשר ה' הגיע אליהם ושאל אותם למה הם אכלו מהפרי, הם ניסו להתחמק כמה שאפשר. אני מאמין כי ה' ניסה לבחון אותם, לראות מה הם יעשו: ייטלו על עצמם את האחריות שהם צריכים לקחת או לא. אני מזדהה עם מה שרות עשתה. היא לקחה אחריות ובזכות האחריות שהיא לקחה היא גם מצאה לעצמה בעל חדש. לעומת זאת, אינני מזדהה עם מה שאדם וחווה עשו, הם ניסו כמה שיותר לברוח מן האחריות שהם צריכים לקבל.

אני מנסה להיות אדם אחראי בחיי, אני לוקח חלק כמדריך בקבוצה של נערים אשר תפקידם הוא לעזור להפיג את הבדידות אצל זקנים בתקופת הקורונה. יום אחד, כמה חברים לקבוצה לא התקשרו להודיע לזקנים על הפעילות השבועית שלנו, אז קמתי לקחתי אחריות והתחלתי להתקשר בעצמי לזקנים להודיע להם על הפעילות. לסיכום, אני מאמין כי כל אחד צריך לקחת אחריות על מעשיו, כך הוא עושה את הדבר הנכון וגם יוכל להפיק מכך רק תוצאות טובות. בתהליך החשיבה על התוצר הויזואלי של הפוסטר, חשבתי על כל מיני דימויים שמייצגים עבורי אחריות:

חשוב להיות אחראי שהחברה תתפקד. אם אף אחד לא היה נוטל על עצמו אחריות,

אטלס- שנושא את העולם על כתפיו, חץ של קדמה- כי אחריות מובילה אותנו להתקדמות של החברה, משה מהתנ"ך שהוא הוביל את עם ישראל במדבר.

בחרתי בסופו של דבר להתמקד ביאנוש קורצ'אק. בחרתי זאת מכיוון שב1942, הנאצים הגיעו לבית היתומים שלו ודרשו שחניכיו ילכו למחנה השמדה. לקורצ'אק הם נתנו הזמדות לחיות. יאנוש, במקום לשלוח את חניכיו לבד להשמדה, בכל זאת הלך איתם יד ביד יחד אל המחנה. מבחינתי קורצ'אק הוא סמל לאחריות כי הוא בחר להיות עם חניכיו תמיד, גם בדרכם למחנה טרבלינקה. בחרתי להוסיף ציטוט ממגילת רות, כי כפי שרות בחרה לקשור את גורלה בגורל נעמי, כך יאנוש בחר לקשור את גורלו בגורל חניכיו.